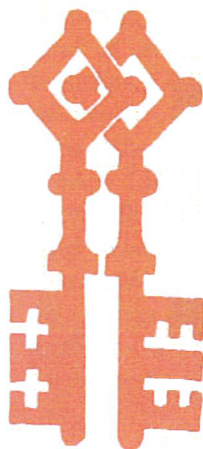
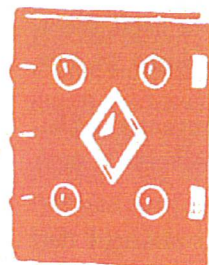

RE-FORMATIO

Meddelelser om Kirkelig Fornyelse
ISSN 0903-6113

René Yde sammen med sin ordinationsbiskop, Ole Danbolt Hagesæther, biskop i "Bjergvin Bispedømme", ved sin ordination den 17. september 2008 i Moster Kirke.

Moster var det sted, hvor kristendommen første gang kom til Norge i 995.

Oktober 2008. Nr. 3

Ordination og liturgi

Det sker ikke så tit, at nogen fra vore rækker bliver ordneret. Men når det sker, vil vi også have lov til at udbasunere det. Og det gør vi så nu, hvor cand. theol. René Møller Yde den 17. september blev ordineret i Moster kirke på øen Bømlo mellem Bergen og Haugesund i Norge.

I den anledning har vi ikke bare ladet hans prædiken ved landskonventet trykke, men også hans prædiken ved selve ordinationen. Herudover markerer vi også begivenheden med et par andre billeder fra ordinationen.

Men hermed slipper vi ikke Norge så let. Den nye udpegede biskop i den Nordisk Katholske Kirke (NKK) episcopus designatus Roald Flemestad fra Oslo, hvis indsigt og selvstændige tænkning vi før har nydt godt af, har beriget os med endnu et essay. Denne gang er det om "Det kristne ægteskab".

Det er ikke hverdagskost, at en dansk biskop udgiver en bog om gudstjenesten, skriver Erik Sloth i sin anmeldelse af biskop Kresten Drejergaards nye bog "Den himmelske gudstjeneste". Den er virkelig god at læse. Alene titlen giver lyst til at gå i gang med den!

Ud over bekendtgørelser og et enkelt "dryp", bringer jeg fra Berlingske Tidende et knaldgodt indlæg af Katrine Winkel Holm. Min egen kommentar om embede og menighedsråd må jeg selvfølgelig heller ikke glemme.

René Yde giver hånd til biskoppen

Prædiken

At være Gud nær

Prædiken på nynorsk ved ordination (*Ps 73,23-28*)

Af pastor René Yde

Der står skrevet i Salme 73

²³ Men nu er jeg altid hos dig,
min højre hånd holder du fast.

²⁴ Du leder mig med dit råd,
du fører mig til herlighed.

²⁵ Hvem har jeg ellers i himlen?
Hos dig ønsker jeg intet på jorden.

²⁶ Om end min krop og mit hjerte forgår,
så er Gud for evigt mit hjertes klippe og min lod.

²⁷ For de, der er fjernt fra dig, går til grunde,
du tilintetgør alle, der er dig utro.

²⁸ Men at være Gud nær er min lykke,
jeg tager min tilflugt til Gud Herren,
så jeg kan fortælle om alle dine gerninger.

Så lyder Herrens ord.

"For mig er det godt at være Gud nær" Det er godt at være Gud nær, ja, i den danske oiversættelse står der endda: "at være Gud nær er min lykke". At være i samfund med Gud – at leve den Gud nær, som alt godt kommer fra, det er lykke og salighed. Salmedigteren Asaf får os til at stille to spørgsmål med sit udsagn: Hvordan og hvor? Hvordan kan jeg være Gud nær, og hvor skal jeg gå hen, så jeg kan være Gud nær?

Hvordan kan jeg være Gud nær?

Gud er den almægtige, den hellige, Gud er den store, den ophøjede, den frygtelige, Gud er den stærke og udødelige, så hvordan kan jeg arme synder – med døden i både hjerte og lemmer – være Gud nær uden at blive ødelagt af hans hellighed? Det kan jeg heller ikke, hvis ikke det var på grund af Jesus Kristus. I Jesus er Gud kommet os mennesker nær, så jeg kan være Gud nær og derved få lykke og salighed. På grund af Jesus og alt, hvad han gjorde for os: hans frelsende lidelse, hans levendegørende kors, hans tre dage i graven, hans opstandelse fra de døde, hans himmelfart og sædet ved Guds højre hånd kan jeg syndige og dødelige menneske få lov til at komme Gud nær og leve med ham. Ved tro på ham og uden frygt vil Gud, vor far, for Jesu skyld regne mig for retfærdig og hellig.

Hvor kan jeg være Gud nær?

Vore første forældre, Adam og Eva, vandrede aftentur med Gud i haven, da dagen blev sval. For dem var det ikke noget problem at være nær Gud, men efter at døden er kommet ind i verden, og Adam og Eva måtte forlade haven, er forbindelsen mellem jord og himmel blevet brudt. Vi mistede forbindelsen med livets rige, vi mistede forbindelsen med Gud, vor skaber og livets ophav. Det at komme til Gud og være ham nær må nu ske gennem midler. Der må på ny oprettes punkter for forbindelsen mellem de to sider af tilværelsen, mellem de to verdener, mellem det åndelige og det fysiske. Hvor skal vi gå hen for at komme Gud nær? Hvor kan vi finde forbindelsen med Gud? Vi må gå derhen, hvor Gud har sagt, at vi skal gå for at komme ham nær. Vi må gå dérhen, hvor Gud har lovet, at han vil komme os nær. Hvor er det? Salmedigteren Asaf giver os faktisk svaret.

I denne salme synger han om, hvordan han har oplevet modgang i sit liv, men da han kom til Guds tempel, løste alt sig for ham. I nogle vers længere fremme synger han: "det var en uret i mine øjne, indtil jeg kom til Guds helligdom". Der i templet i Jerusalem fandtes tilknytningspunktet mellem Himmel og jord. Der kunne Asaf finde Gud. Når David i en anden salme synger "Herren er i sit hellige tempel", så er det alvor. I templet var der adgang fra livets verden og ind i dødens verden. I templet fandtes der en adgang sådan, at Gud kunne komme menneskene nær. Herrens herlighed boede i Jerusalems tempel på grund af paktens ark. Gud havde pålagt sin tjener Moses at bygge paktens ark, fordi den skulle være forbindelsesleddet mellem folket og Gud.

Arken var et redskab, et instrument for Guds komme til verden. Arken var et kommunikationsmiddel mellem denne verden og Himmelen. Arken var forbindelses-leddet mellem denne dødens verden og livets rige. Arken var døren til det hinsidige og porten til det tabte paradys. Derfor kunne Asaf og andre komme Gud nær, når de kom til Jerusalems tempel.

Vi mennesker må gå der, hvor Gud er at finde. Vi må gå til Jesus. Han er forbindelsen til Gud, og at være ham nær er at være Gud nær, og det er godt at være Gud nær. I den nye pagt er Gud kommet os mennesker nær i Jesus. Da Jesus vandrede på jord kunne man gå til ham og dér være Gud nær, men efter sin død og opstandelse og himmelfart, har Jesus ALLIGEVEL ikke forladt os. Han vil fortsat komme til os og være os nær. Han har indstiftet et middel til at opretholde kontakten mellem Himmelen, hvor han sidder ved Faderens højre hånd, og denne jord. Han har til sin kirke, til sin elskede brud, givet den brudegave, det middel, hvorved hun altid og alle steder kan komme i kontakt med ham. I kirken finder jeg forbindelsen med Himmelen og midlet, hvorved Jesus igen og igen påny vil komme os nær, så længe verden står. Dette middel er alterets sakramente. Derfor må vi gå TIL GUDS HELLIGDOM, FOR AT VI DÉR

kan fejre dette mysterium. Når vi fejrer denne tjeneste, så kommer vi med de jordiske elementer, brødet og vinen, og ved disse konkrete midler kommer Jesus til stede i sit tempel – midt iblandt os mennesker. Han kommer OS nær, så vi kan komme ham nær.

Når præsten siger Jesu egne hellige ord, udsender Jesus sin Faders hellige Ånd og miraklet sker, så brødet bliver til Jesu legeme og vinen til Jesu blod. Herren kommer I ÉT NU til sit tempel. Når vi tager imod disse gaver, så kommer Jesus Kristus, vor Herre og Gud, os virkelig nær. Vi tager imod lykke og liv og salighed. Vi æder hans kød og drikker hans blod. Han går over i vort stofskifte. Han gennemstrømmer vort inderste og bliver en del af os – fuldstændigt og konkret. Da er vi Gud nær, da kan vi være lykkelige, for det er godt at være Gud nær.

Ære være Faderen og Sønnen og den hellige Ånd, som var, som er og som skal være, en sand Gud fra evighed og til evighed. Amen.

Prædiken

Prædiken på dagen efter festen for den hellige

Athanasius af Alexandria

Af pastor René Yde

3. maj i Sct. Pauls Kirke i Århus - Salmer: 6 - 574 // 625 - 321 - 24

Epistel: 2. Kor 4,5-14 - Evangelium: Matt 10,23-28

Exordium: Denne messe fejres til minde om vor fader blandt de hellige, den salige Athanasius af Alexandria. Før jeg begynder min prædiken, vil jeg lige for en ordens skyld læse, hvad matyriologiet skriver om denne helgen: "*Athanasius: Bekender, biskop og kirkelærer. Han blev født omkring 297 i Alexandria og blev i 328 biskop i samme by. Han kaldes "Ortodoksiens Fader" og var allerede som diakon arianismens hovedmodstander på kirkemødet i Nikæa i 325, hvor han forsvarede læren om Kristi Guddom. Som patriark blev han af kættere og politikere hele fem gange drevet i landflygtighed. Hans samtid karakteriserede hans virke med ordene: "Athanasius mod verden." Han døde d. 2. Maj i 373.*"

Kære kristne!

En af den østerlandske liturgis sange til festen for Athanasius lyder sådan her: **"O hellige fader Athanasius, du var den rette tros søjle, der støttede Kirken med guddommelige lærdomme, thi du forkyndte, at Sønnen er af samme væsen som Faderen, og du gendrev Arius' kætterske vrøvl."** Hvad denne sang måske mangler i poesi har den så rigeligt i dogmatik og kirkehistorie. Den hylder Athanasius af Alexandria som en søjle i Guds kirke, fordi han fastholdt den rette tro på, at Sønnen er født af Faderen for alle tider og af samme væsen som Faderen. Den Arius, som sangen omtaler, er den kætter, som i det tredje århundrede hævdede, at Sønnen ikke var af samme væsen som Faderen og altså ikke Gud. Den salige Athanasius brugte hele sit liv på at bekæmpe denne vranglære. Athanasius kæmpede for Kirkens sande og rette katolske tro, som går ud på, at vi kristne "ærer én Gud i tre personer og tre personer i enheden. Og vi sammenblander ikke personerne eller adskiller Guds væsen." Sønnen og Ånden er af samme væsen som Faderen og i det ene guddommelige væsen er der tre personer. Dette er kirkens almindelig eller katolske tro.

Der er to formelle grunde til at vi mindes Athanasius og tillige tre eksistentielle grunde dertil.

Vi mindes Athanasius, fordi vi er forpligtet til det på grund af vor bekendelse. Ihukommelsen af de hellige skal fremføres offentligt i kirken. (Jf. CA 21). Desuden er det i dag festen for Athanasius himmelske fødselsdag. (Det vil sige: Af praktiske grunde fejrer vi så festen dagen efter.)

Der er tre gode grunde til, hvorfor det vil være godt og gavnligt for os ved denne messe at mindes den hellige Athanasius.

For det første: Athanasius er værd at mindes på grund af den tro, han kæmpede for. Hvad han kæmpede for var den rette kristne tro, således som den altid havde været i Kirken og blev endeligt fastlagt på kirkemødet i Nikæa - efter at Arius kætteri var blevet en trussel mod Kirken. Athanasius kæmpede for den katolske tro og dette er af betydning, fordi enhver som vil frelses, frem for alt må fastholde den katolske tro. Enhver som ikke bevarer den hel og uforfalsket, vil uden tvivl gå fortabt - for nu at citere den af vore trosbekendelser, som traditionel tilskrives Athanasius, selvom det sandsynligvis ikke er han som er forfatteren dertil. Det gælder om at fastholde den sande tro, hvis man vil frelses. Dette var, hvad Athanasius gjorde og det samme må også vi gøre i dag. Vi må kæmpe for at fastholde den tro, som engang for alle er overdraget de hellige, nemlig troen på den ene trefoldige Gud, som har åbenbaret sig som Faderen og Sønnen og Helligånden, der er af samme væsen og af lige evig guddommelig majestæt. Arianismen, som Athanasius kæmpede imod, er måske ikke i dag en stor udfordring for Kirken - jeg skal her vælge at se bort fra det faktum, at en af de teologiske doctores på det teologiske fakultet her i Århus

faktisk er bekendende arianer - og dog, så er spørgsmålet om Trefoldigheden og Sønnens (og Ådens) væsensenhed med Faderen af afgørende betydning i Kirkens møde med fx muslimerne, hvor det jo er disse ting, som skaber problemer. I mødet dermed må Kirken fastholde de tre personers egenart og selvstændighed og ikke blot gøre dem til funktioner i Gud, således som når modernistiske teologer vil ophøre med at tale om Faderen og Sønnen og Helligånden og i stedet tale om Skaberen, Frelseren og Livgiveren. Vi må fastholde og bekende den rette tro, således som den er fastlagt af Kirken, for det er ved denne tro at vi frelses. Derfor skal vi da også om lidt synge Kirkens tro.

For det andet: Athanasius er værd at mindes på grund af sin udholdenhed i kampen for Kirkens tro. Han var en rettroende mand, som med næb og klør kæmpede for og klyngede sig til kirkens sande tro. Ved sit mod og sin udholdenhed i kampen mod kætteriet og i sin fastholden af Kirkens rette lære kan han være et forbillede også for os i dag. Athanasius måtte lide for sin tro. Det kostede ham noget at være rettroende. Han blev landsforvist fem gange, fordi han ikke ville godtage det arianske kætteri. (*Faktisk så er det dette forhold, der har fået liturgiens fædre til at vælge evangeliet fra Matthæus på grund af ordene om forfølgelse i én by og flugt til en anden.*) Nærmest stædigt og på trods af alle menneskelige odds holdt Athanasius fast ved den ortodokse tro. Han ville ikke give slip på Kirkens tro, uanset hvad det så måtte koste ham af kamp og lidelse og besvær og ubehag og forfølgelse. I dette kan han være et eksempel for os, som jo også i vor tid på forskellig vis må lide under vranglære af forskellig slags og som til stadighed kaldes ud i kampen for den rette tro. I lighed med Athanasius må vi kæmpe for klassisk kristendom og denne kamp koster også os lidelse og besvær. Athanasius kan i dette være en inspiration for os. Han kan vise os, at det bedste i det lange løb altid er at fastholde den klassiske tro og ikke vige derfra til nogen side uanset, at det ville være meget lettere at bøje sig for kætteriet. "Athanasius mod verden" sagde man hånende om hans kamp for Kirkens tro. Uden tvivl må Athanasius undertiden have været ved at fortvivle over sin ensomhed i kampen. I vor kamp mod vranglæren i vor tid kan vi også føle os isolerede og få og alene. Vi kan fristes til at miste modet og opgive kampen og vi kan føle, at vi har hele verden og alle andre mennesker imod os, men Athanasius kan her være os et eksempel til efterfølgelse. Vi må kæmpe og fastholde Kirkens tro uanset, hvor sort det ser ud.

For det tredje: Athanasius er værd at mindes på grund af, hvad Gud har givet ham. Lige nu er Athanasius en af personerne i den store hvide flok, som står foran Guds trone og kan skue ham ansigt til ansigt. Han er en af de troens helte, som modigt har ført den gode strid helt til enden også under prøvelser og trængsel. Derfor har Gud skænket ham plads i Himlen og det kan og bør vi prise Gud for. Athanasius er en af dem, som har kæmpet og har vundet,

styrkede i Lammets blod, og som Gud af nåde derfor har givet del i den himmelske herlighed. Når det lykkedes for Athanasius - næsten ene mand - at holde kirkens skib på ret kurs igennem den arianske orkan, så var det udelukkende takket være Guds hjælp og indgriben. Gud hjalp og støttet Athanasius i hans kamp for Kirkens katolske tro. Gud velsignede og styrkede ham med Helligåndens kraft. Derfor kan vi prise Gud. Derfor kan vi lovsynge og tilbede Gud. Derfor kan vi fejre denne messe til ære for Guds navn i taknemmelighed over den nåde han har vist Athanasius ved at lade hans sjæl komme ind i Himlen, hvor den nu kan prise og lovsynge den ene, trefoldige Gud, som Athanasius på jorden altid troede på. Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden, som i begyndelsen, så nu og altid og i al evighed. Amen.

Essay

DET KRISTNE EKTESKAP

Av Roald N. Flemestad, Oslo, episcopus designatus i den Nordisk Katholske Kirke (NKK).

I det følgende vil vi tegne egenarten i det kristne ekteskapet, slik den kirkelige tradisjon har begrunnet kristne ektepars samliv i forhold til ekteskapet som en almenmenneskelig skaperordning.

Innledningvis vil vi skissere grunntrekkene ved ekteskapet i et kultursosiologisk lys for så nevne de viktigste veiskillene i tenkningen omkring ekteskapet i løpet av de siste fem hundre års europeisk kulturhistorie. På denne bakgrunn vil vi konkludere at ekteskap mellom dømte kristne ikke er noe på siden av deres trosliv, men deres samliv skal virkeligjøres i kraft av nådegavene tro, håp og kjærlighet.

HVA ER ET EKTESKAP?

En kultursosiologisk – eller leksikalsk om man vil – definisjon av ekteskapet slik det har vært vanlig i den vesterlandske sivilisasjon lar fire perspektiver ligge til grunn:

- 1) Selve ordet ekteskap betyr det som er ”skipa på aktene”, etablert ifølge dokumentene, dvs. det som er lovformelig. Likeledes betyr giftemål ”avtale om gaver”, dvs. økonomiske transaksjoner. Ekteskapsinngåelsen er altså konstruert omkring en juridisk bindende kontrakt mellom ”de to” - og deres familier - som avklarer formuesforhold og arverett.

- 2) Ekteskapet inngås ifølge skikk og sedvane som en offentlig tilkjenneivelse av at ”de to” nå hører sammen. Forholdet bekreftes av foreldre eller andre vidner, f. eks. forlovere.
- 3) Ekteskapsinngåelsen kan også gis en religiøs sanksjon, i kristen sammenheng f. eks. velsignelse av brudekammeret, brudeparets altergang eller kirkelig vielse.
- 4) Endelig avgir ”de to” i vår kultursammenheng gjerne løfter til hverandre som uttrykk for at foreningen skjer frivillig og at troskapsforpliktelsen er gjensidig.

SOSIOKULTURELLE OMVELTNINGER

I europeisk kulturutvikling er ekteskapsinstitusjonen kommet under press fra sosiokulturelle omveltninger som reflekterer så vel radikal nytenkning som grunnleggende endringer av samfunnsforholdene:

Ekteskapet som en borgerlig ordning

I det sekstende århundre reduserte den lutherske reformasjon ekteskapet til en borgerlig ordning. Løsrevet fra det kirkelige regelverk ble ekteskapet underlagt den verdslige øvrighets lovgivning. Som offentlig kontrakt mellom ”de to” ble muligheten for skilsmisse gjort enklere.

Kjønnsrelasjonen som en privat sak

I det syttende århundre forstår opplysningstiden ekteskapet som en privat avtale mellom to selvstendige individer. Deres gjensidige forhold kan kontraktfestes mellom ”de to” uten at kirken eller samfunnet har rett til å pålegge dem juridiske forpliktelser eller kulturelle fordringer. Herfra går en direkte linje til vår tids seriemonogami, samboerskap og samkjønnede partnerskap.

Nye prevensjonsmidler

På 1960-tallet opphevet nye prevensjonsmidler, og da fremfor alt ”pillen”, forbindelsen mellom kjønnslig samliv og det å få barn. Prevensjonsmidlene har da ikke bare på en ny måte åpnet for utenom ekteskaplige forbindelser, men også ført til såkalt fritids sex - ”recreational sex”. Utviklingen avspeiles i sprogbruken, idet det ikke lenger heter ”to make love”, men ”to have sex”.

Økonomisk press på ekteskapet

I løpet av de senere år har prisutviklingen i eiendomsmarkedet påvirket ekteskapsinngåelsen. Mange unge mennesker – og ikke minst de med lang utdanning og studiegjeld – har simpelthen ikke råd til å stifte eget hjem.

Samtidig begunstiger heller ikke skattesystemet ekteskapet. Det økonomiske presset får konsekvenser for reproduksjonen i samfunnet.

Redefinisjon av ekteskapet

Utkastet til ny ekteskapslov for "likekjønnede og ulikekjønnede par" i 2008 tar sikte på en radikal omforming av ekteskapsinstitusjonen. Sidestillingen av homofile parforhold med det heterofile ekteskap fornektet kjønnpolariteten som naturens egen ordning, og vil komme til å virke oppløsende på familiens stilling i samfunnet. Det desto mer som man i det politiske miljø også leker med tanken om å lovfeste gruppeforhold som ekteskap slik at heterofile, bifile og homofile kan leve i juridisk etablerte trekantforhold.

Oppløsningen av den kristne enhetskultur

Særlig siden den nye ekteskapsloven av 1991 har kløften mellom nåtidskulturens samlivsformer og de kristne ekteskapsidealer blitt stadig tydeligere. Den kristne enhetskultur som lå til grunn for kirkelig vigselfrett i borgersamfunnet, finnes ikke lenger. Den nye situasjon fremtvinger en besinnelse på egenarten i den kristne ekteskapsforståelse.

DET KRISTNE EKTESKAP

Ekteskapets mening og hensikt er i kristen teologi blitt forstått ut fra tre formål som gjerne betegnes med de latinske stikkordene: *Proles* – Avkom, dvs. ekteskapet er en naturlig ordning som muliggjør slektens videreføring. *Fides* – Ekteskapsløftene etablerer en sosial kontrakt mellom ektefellene som forplikter til troskap. *Sacramentum* – Mellom kristne er ekteskapet endelig en nådens ordning. Disse tre formål forholder seg "hierarkisk" til hverandre som skapelsens, fellesskapets og nådens ordninger.

I det følgende vil vi presentere disse tre formål samtidig som vi angir noen av de polemiske fronter som derved oppstår for den kristne forståelse av ekteskapets mening og hensikt.

1) Proles - Avkom

Den kristne forståelse av barn som ekteskapers første formål gir seg av Bibelens forklaring på hva det vil si å være menneske. Den bibelske skapelsesberetning fremhever for oss at mennesket er Guds ypperste skapning, skapt i hans eget bilde: "Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem. Og Gud velsignet dem og sa til dem: "Vær fruktbare og bli mange..." (1 Mos 1:27f) Her fortelles vi to ting:

* Mennesket som fenomen, fremstår på to måter: Mannen som helt og fullt er menneske uten derfor å være kvinne. Likeledes er kvinnen fullt og helt

menneske uten derfor å være mann. De to kjønn forholder altså seg til hverandre som en "enhet i forskjell."

* Kjønnspolariteten står i prokreasjonens tjeneste, idet fruktbarheten mellom mann og kvinne tjener Guds formål med skapelsen. Samtidig er barn en Guds velsignelse til glede for mennesket. Det er påfallende at fruktbarhet inngår i velsignelsen ved paktsslutningen, da Moses på Guds vegne sier til Israel: "Velsignet skal du være fremfor andre folk; hos deg skal ingen være ufruktbar, hverken menn eller kvinner..." (5 Mos 7:14)

At mann og kvinne finner sin av Gud tiltenkte bestemmelse i samlivet, stadfestes av Jesus selv, når han sier: "Har dere ikke lest at Skaperen fra begynnelsen av skapte dem til mann og kvinne og sa: Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett. Så er de ikke lenger to; deres liv er ett." (Matt 19:4-6)

Seksuallivet som Guds gode gave

Kjønnspolariteten som en gudgitt orden i skaperverket ligger til grunn for urkirkens oppgjør med gnostikerne i menighetslivet: "Disse nekter folk å gifte seg og krever at en skal holde seg borte fra visse slags mat, enda Gud har skapt dette for at de som tror.. skal ta imot det med takk." (1 Tim 4:3) Samtidig fremheves barna som en Guds velsignelse, idet kvinnen loves at "hun skal bli frelst igjennom sin barnefødsel". Hun trenger altså ikke å bli "karrierekvinne" for å finne meningen med sin kvinnelighet. (1 Tim 2:15; jfr. Luk 11:27, 5 Mos 28:1ff)

Videre understreker Paulus gjensidigheten i kjønnsforholdet: "Både mann og kone skal gi den andre det de skylder hverandre. Hustruen råder ikke over sitt eget legeme, men mannen; likeså råder heller ikke mannen over sitt eget legeme, men hustruen." (1 Kor 7:3) Samtidig med denne lovprisning av menneskets seksualitet, formaner Paulus om at "legemet ikke til for hor". (1 Kor 6:13) De mange formaningene i så måte tyder på at det var nødvendig å markere omvendelsens betydning (5:1-8; Ef 5:3,5; 2 Tim 6:3; 2 Pet 2:14; Åp 2:14)

Lærdommer fra urkirken

Urkirkens møte med den antikke verden var konfliktfullt. Kirken gikk inn for ekteskapet i en tid, hvor den romerske sivilisasjon var preget av familieoppløsning og seksuell hedonisme. Kirken møtte datidens umoral ved at de troende selv med sitt eksempel vidnet om en anderledes livsstil. Kirkefedrene begrunnet ekteskap og avholdenhet ikke bare i religiøse påbud, men også ved å vise til den naturlige lov – den kloke styrer sine impulser. (Jfr 2 Pet 2:12ff)

I vår egen samtid har ikke bare de nye prevensjonsmidlene langt på vei løst det seksuelle fra ekteskap og familieliv. Seksuell utfoldelse forstås som en menneskerett slik at kyskhetsidealet fremstår som en krenkelse av menneskeverdet. Frikoblingen av den seksuelle utfoldelse fra et forpliktende samliv har ført til at familieinstitusjonen trues av kollaps. Privatiseringen av seksualiteten leder samtidig til en demografisk kollaps i Vest-Europa. Sytten europeiske land tilhører gruppen med lav reproduksjon – 1,3 fødsler per kvinne. Teoretisk vil disse landene halvere sin befolkning hvert 35 år.

Utviklingen må få til følge at de kristne på nytt fremstår med sitt eksempel på en anderledes samlivsform. Forkynnelsen må ikke bare avvise partnerskap, men i sine ekteskap må gifte kristne ta inn over seg den etiske problematikk som preventivmidlene reiser.

2) Fides - Troskap

Som formål for ekteskapet betegner *fides* ikke bare "troskap", men inkluderer også ordets videre betydning av "pålitelighet", "forpliktelse" og "redelighet". Gjennom samlivet skal ektefellene lære å vokse i disse dydene.

Troskap som ekteskapets formål uttrykkes i Luthers formulering: "Ekteskapet består i troskapen; det at den ene sier til den andre: Jeg er din og du er min. Dét er ekteskapet." (WA 9. 216, 33f) Reformatoren følger her Romerrettens forståelse av ekteskapet som en kontraktuell forpliktelse - *Consensus facit nuptiam*. Samlivskontrakten plikter de to til å bære hverandres byrder og vise overbærenhet, men brytes ved ekteskapsbrudd. Hor er å ligne med tyveri, idet det legeme som tilkommer ektefellen, gis en annen. (WA 12. 101, 22-24)

En borgerlig ordning

Fra først stund har "fides" vært forstått i kristen tenkning som et grunnleggende formål for ekteskapet. Den særegne betydning troskap som kontraktuelle forpliktelse får i luthersk teologi, avspeiler reformasjonens forståelse av ekteskapet som en borgerlig ordning i skaperverket.

Luther skriver: "Ekteskapet er en ytre, legemlig ting som alle andre verdslige affærer: Likesom jeg både kan spise, drikke, sove, gå, ride, handle og tale med en hedning, en jøde, en tyrker eller en kjetter, så kan jeg også inngå ekteskap med ham. Og bry deg ikke om hva de narrene (dvs. 'papistene') bestemmer, som forbyr det... En hedning er likeså meget mann og kvinne... som Peter, Paulus og Lucia..." (WA 10 II. 283,8ff) Rimeligvis konkluderer Luther at det er å innstifte ekteskap ikke er en oppgave for kirkelige myndigheter, men tilhører den verdslige magistrats samfunnsoppgave.

Tilsvarende gjorde Melancton gjeldende at ekteskapet kun angår det legemlige liv og ikke det åndelige. Dersom ekteskapet skal betegnes som sakrament, må

også øvrigheten kalles det, anførte han og forklarer: Når man i kirken ber for brudeparet, skjer det på linje med at man i gudstjenesten også ber om godt og tjenlig vær. (Apol. for Confessio Augustana, art. XIII)

Sekularisering av ekteskapsinstitusjonen

Reformatorene ønsket å frigjøre ekteskapsinstitusjonen fra kirkelig formynder-skap med å anføre at ekteskapet har vært der fra verdens skapelse av og finnes også hos hedningene. Som verdslig ordning er troskapsforpliktelsen som stilles til ekteskapet, nødvendigvis av almenmenneskelig alt. Derved er trosforskjeller uten avgjørende betydning for samlivets rettmessighet. Det avgjørende er det frivillige løfte som er blitt gitt om å leve sammen i ekteskap.

Forståelsen av at det er brudeparets gjensidig consensus som er ekteskapsstiftende, har selvfølgelig som konsekvens at det papirløse "ekteskap" hele tiden lurer i bakgrunnen.

Dersom troskapsaspektet mellom "de to" er samlivets primære dyd, er det ikke til å undres over at kirken blir tvunget til å opptre som dydens vokter. Det desto mer hvis troskapsbegrepet gradvis taper sitt opprinnelige innhold.

Kirken som vokter av den borgerlige ordning

Historisk har lutherdommen forstått kirkens oppgave ved ekteskapsinngåelsen som det å vokte den borgerlige ordning, men uten derfor å tillegge ekteskapsinstitusjonen en spesifikk kristelig motivering. I dagens kultursituasjon må det være rimelig å konkludere at denne voktergjerning er brudt sammen i takt med sammenbruddet av den kristelige enhetskultur.

Troskap mot selvet

Problemet tydeliggjøres ytterligere ved at også den naturrettslige, kontraktuelle tankegang som lutherdommen forutsatte som grunnlag for ekteskapsinngåelsen, er blitt erstattet av individbasert rettighetstenkning i dagens samfunnsliv. I dette rettighetsperspektiv inngår også individets seksuelle utfoldelse som en menneskerett – "retten til å uttrykke kjærligheten i en seksuell relasjon". Kjønnslig utfoldelse – uansett seksuell legning – er simpelthen et spørsmål om individets valg av livsstil. Seksualitet som behovstilfredsstillelse er en farlig rettighet; et behov blir i prinsippet aldri tilfredsstilt annet enn som en foreløpig lystfølelse og innbyr ikke til varig forpliktelse. Kjærligheten er ikke det pålitelige fellesskap som Luther idealiserte, men også troskap er redusert til en flytende følelse av subjektiv redelighet.

Ekteskapet som et de facto-fellesskap

Denne vending til det private kom til uttrykk i Ekteskapsloven av 1991 som fjernet kravet til lysning samt forpliktelsen til livslangt troskap, idet uenighet

eller uoverensstemmelse gir rett til skilsmisse. Ekteskapet er med andre ord ikke lenger en offentlig pakt, men en privat avtale om samliv så langt det måtte gå. I ritualet for borgerlig vigsel av 1996 formaner vigsleren de to til ”å sette høye mål for samlivet”.

Utkastet til lov om samkjønnet ekteskap er en naturlig konsekvens av denne utvikling. I et individfokusert samfunn blir parforhold og ekteskap å betrakte som en slags *de facto-fellesskap* som individet går inn og ut av alt etter lyst og behov.

3) Nådens ordning

Den lutherske forståelse av ekteskapet som en verdslig ordning innebærer selvfølgelig ikke et forbud mot at kristne ektefeller skulle ha et åndelig fellesskap på samme måte som muslimske ektefeller måtte leve sammen på islamske premisser. Spørsmålet er simpelthen hvorvidt et kristent ekteskap ikke er noe mer enn et ”privat” forhold med to troende.

Den eldre kristne tradisjon gjør nemlig gjeldende at et ekteskap mellom to dømte kristne konstituerer en egen ekteskapsinstitusjon, idet de to gjennom samlivet skal hjelpes frem til sin himmelske bestemmelse. Med frelsen som mål betegnes ekteskapet som en nådens ordning – som et sakrament.

Den sakramentale tenkemåte

Den lutherske påstand at ekteskapet ikke kan kalles et sakrament ettersom også hedninger gifter seg, fortegner forholdet mellom det naturlige og det åndelige. At ikke-kristne gifter seg, er ikke anderledes enn at de renser seg i vann eller spiser brød og drikker vin uten at dåp og nattverd derfor mister sakramental status.

Poenget er at det vi kaller ”sakrament” ikke er noe ”åndelig” hinsides livet, noe ”hellig” mens resten av tilværelsen er profan. Som ”tegn” lar sakramentet jordiske ting vidne om åndelige realiteter, slik det heter i 1 Kor 15:46 (ifølge 1930 oversettelsen): ”Det åndelige er ikke det første, men det naturlige, derefter det åndelige”. Gjennom elementene som sakramentale tegn foregripes den kommende frelse.

Ekteskapets store hemmelighet

Tegnsymbolikken gjelder også samlivet mellom dømte kristne. I Efeserbrevet leser vi om ekteskapet: ”Dere menn skal elske hustruene deres, slik Kristus elsket kirken og gav seg selv for den... På samme måte skal altså mennene elske sine hustruer som sitt eget legeme.. på samme måte som Kristus gjør med kirken. For vi er lemmer på hans legeme. Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett. Dette er et stort

mysterium; jeg tenker på forholdet mellom Kristus og kirken. Men det gjelder også dere: Hver og en skal elske sin hustru som seg selv, og hun skal ha respekt for sin mann.” (Ef 5: 25- 33)

Forbilde og avbilde

Kjærlighetslivet som utleveres i mellom ektefellene har altså sitt mønster i kjærligheten som Kristus utviser i sin frelsesgjerning overfor kirken. Men hvis Kristi tjenende omsorg for kirken, hans brud, skal være forbildet for den jordiske legemlighet i kjønnsrelasjonen, betyr det at forholdet mellom kjønnene er noe mer enn en slags autonom ”verdslig ordning” i skapelsen. Ved å parallellføre forholdet mellom mann og kvinne i ekteskapet med forholdet mellom Kristus og kirken i frelsen, gir Paulus den jordisk-legemlige kjærligheten mellom ektefellene en kristologisk begrunnelse. Frelsesrelasjonen mellom Kristus og kirken er *forbildet* for samlivet i ekteskapet, men mønsteret gjelder også omvendt – ekteskapet mellom mann og kvinne skal være et *avbilde* på forholdet mellom Kristus og kirken.

Skapelsen av mann og kvinne som profeti om frelsen

I denne sammenheng er det viktig å ta med seg at Paulus forklarer forbilde – avbilde skjemaet med å sitere fra skapelsesberetningen: ”Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett.” Sitatet av 2 Mos 2:24 i Ef 5:31 lar oss forstå at hele Guds skapergjerning peker på den kommende frelse i Kristus. ”Det store mysterium” som utvises i ”forholdet mellom Kristus og kirken” (Ef 5:32), viser at skapelsen skjedde for frelsens skyld. (jfr. Ef 1:4ff) Enheten i kjærlighet mellom mann og kvinne, slik den er gitt fra skapelsen av, fremstår derved som en profeti om forholdet mellom Kristus og kirken.

Nådegaven

I dette frelseshistoriske perspektiv skal samlivet mellom kristne ektefellene være et frelseshistorisk tegn i menigheten, idet de i sine liv synliggjør at ”i Herren er ikke kvinnen noe uten mannen, og mannen heller ikke noe uten kvinnen. (1 Kor 11:11) Fordi det kristne ekteskap utfoldes i gjensidig selvhengivelse i kjærlighet, omtaler Paulus det å være gift som en nådegave. (1 Kor 7:7) I Ånden blir også den kjødelige omfavelse til fred, og gleden over den andre blir en frukt av freden. (Gal 5:22ff) Det er Åndens nærvær som helliggjør ekteskapet til et sakrament. Samlivet virkeliggjøres i tro og mottas som nåde. Slik skal ektefellene sammen arve nåden og livet. (1 Pet 3:7)

Foredrag holdt på Gran-stevnet i Norge, januar 2008

EMBEDE OG DEMOKRATI

Af Olav Fog

Man har fra tid til anden hørt en del om kompetencestridigheder mellem præst og menighedsråd, hvor menighedsrådene overskrider deres kompetence og går ind på præstens domæne. Det hænger nok sammen med al den demokratisnak, der har været.

I stat og samfund er demokrati-ideologien, demokratismen, blevet det politisk korrekte, som alle, der vil gælde for noget, indordner sig under. Men demokrati i denne politisk korrekte udlægning betyder al magt til folket, og det står jo i absolut modsætning til kirken, som siger al magt til Gud. Det er denne for kirken fremmede ideologi, der nu skal presses ned over kirken.

Ganske vist kan kirken udmærket godt anerkende demokrati og leve med det, men så må demokrati vel at mærke ikke ideologiseres, ikke blive en ideologi, en religion, men nøjes med bare at være en praktisk måde at få løst nogle praktiske problemer på. Som sådan bliver demokratiet ikke nogen ”konkurrent” til Gud i Himlen., og som sådan kan demokratiet godt anerkendes – også i kirken. I sin bog ”Demokratismen” fra 1968 redegør Søren Krarup netop for forskellen mellem demokrati og demokratisme.

Imidlertid er det ikke denne forståelse af demokrati, der er fremherskende i dag. I stedet bliver demokrati til demokratisme og til redskab for visse persongrupper til at sikre sig magten og udrydde sine modstandere. Således skal kirken ikke længere være en præste- og bispekirke - det hører en svunden feudaltid til - men en menighedsrådskirke, der styres af folket, repræsenteret ved menighedsrådet. Som teologisk alibi argumenteres der i den sammenhæng med, at menighedsrådene repræsenterer ”det almindelige præstedømme” og således har den øverste magt i kirken. Heraf alle kompetencestridighederne!

Det almindelige præstedømme

Lad os se lidt nøjere på denne nye lære, og lad os begynde med ”det almindelige præstedømme”. Det er omtalt flere steder i Bibelen, men mest kendt er jo nok ordene i 1. Pet. 2,9, hvor det om menigheden hedder: ”I er en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et ejendomsfolk, for at I skal forkynde hans guddomsmagt, han, som kaldte jer ud af mørket til sit underfulde lys”.

Ordet ”præst” bruges her i en anden betydning, end vi sædvanligvis gør her i landet. En præst i religionshistorisk forstand er nemlig en mellemmand mellem

Gud og mennesker. Fordi Gud er den hellige, kan det syndige menneske ikke nærme sig ham uden at forgå i hans helligheds vrede. Derfor er det nødvendigt med en mellemmand, der kan bringe menneskers bønner og ofre frem for Gud, sådan som det levitiske præstedømme i GT skulle gøre det.

Men dette præstedømme var jo kun et foreløbigt og ufuldkomment præsteskab. Med Jesus Kristus afskaffes det, idet Jesus er den, der med sit Golgataoffer bringer det fuldkomne offer én gang for alle. Han bliver vor eneste præst, vor eneste mellemmand. Derfor er det altid via Jesus Kristus, vor levende herre, at vi kan komme Gud nær. Ved dåb og tro forenes vi med ham, så alt vort, synden, bliver hans og alt hans bliver vort, ikke blot hans retfærdighed, men også hans præstedømme og kongedømme. I, med og ved ham kan vi træde frit frem for nådens trone (jvf. Hebr. 4,14-5,10) og ofre os selv og alt vort til ham. Vi er altså ved dåb og tro optaget i ”alle troendes præstedømme”, som ”det almindelige præstedømme” retteligt bør hedde.

Embedets indstiftelse

Den, vi på dansk kalder præst, er ikke mere præst end alle andre troende - hvis han da selv er en troende! Det kan vi strengt taget ikke vide noget om, for troen er skjult i hjerterne. Selv om troen har sine ydre kendetegn, kan de jo hykles! Men hvad enten præsten er optaget i det almindelige præstedømme eller ej, så har han et embede i kirken; en tjeneste, som er indstiftet - ikke af mennesker, men af Gud. Denne indstiftelse skete, da Jesus Kristus udsendte sine apostle med fuldmagt til at tale og handle på sine vegne, idet han sagde: ”Fred være med jer! Som Faderen har udsendt mig, sender jeg også jer” (Johs. 20,21). Om dette embede gælder Jesu ord: ”Den, der hører jer, hører mig, og den, der forkaster jer, forkaster mig. Men den, der forkaster mig, forkaster ham, som har udsendt mig” (Luk. 10,16, jvf. Matt. 10,40). Dette apostolske embede skal udføres i troskab mod opdragiveren, som apostelen siger det i 1. Kor. 4,1 f: ”Sådan skal man betragte os: som Kristi tjenere og som forvaltere af Guds hemmeligheder; her kræves det så af forvaltere, at de findes tro”, jvf. også Jesu ord om den tro og kloge forvalter i Luk. 12, 41-48.

Fordi kirkens embede er et af Kristus indstiftet hyrde- og læreembede, er embedsbæreren, præsten, repræsentant for Kristus i disse funktioner som hyrde og lærer, dvs. han er menighedens leder med ordets forkyndelse og sakramenternes forvaltning. Det er en guddommelig ordning, begrundet i et guddommeligt bud af kirkens herre. Embedet er hverken statens, menighedens eller præstens. Det er Kristi embede, og det må både staten, menigheden og præstekonen respektere.

Embedet er altså ikke et job, ikke et arbejde, ikke en funktionærstilling. Som bekendt arbejder præsten aldrig - hverken søn eller søgn. Men som en præst engang udtrykte det: ”det tager bare en hulens masse tid”. Det er ikke et job, men et embede - på samme måde som det at være far er et embede. Det er ikke et job

at være far, selv om det tager en masse tid, for man er det hele døgnet! På samme måde er præsten i embede dag og nat, altid til disposition. Men at være præst er ikke kun at være sognets far, det er også at være menighedens ægtemand. Som repræsentant for brudgommen, Jesus Kristus, er præsten gift med bruden, menigheden. Derfor er det vigtigt, at præsten bor hos sin brud, dvs. at præstegården ligger i sognet.

Menighedsrådets kompetence

Hvad nu med menighedsrådene og deres kompetence? De har ingen guddommelige magtbeføjelser, for de har ingen guddommelig indstiftelse. Heller ikke repræsenterer de det almindelige præstedømme. Det kan de simpelthen ikke - af følgende grunde:

1. Det almindelige præstedømme er afhængigt af troen, og hvem der har troen, kan vi som før nævnt ikke sådan vide. Det almindelige præstedømme og kirken har altid sine synlige kendetegn, men grænserne (hvem der er indenfor og hvem der er udenfor) er usynlige, fordi kun Gud kender hjerterne.
2. Det gælder for det almindelige præstedømme, at det er yderst personligt, fordi det drejer sig om et personligt forhold til en person, Jesus Kristus. Man må derfor selv blive den person, man skal repræsentere.
3. Det almindelige præstedømme har ikke fået fuldmagter betroet, men handler ene og alene ud af troen og dens lydighed mod sin Herre.

Af disse grunde kan det almindelige præstedømme ikke sådan uden videre overdrages til andre. Det er mit eget personlige forhold til Jesus Kristus, og det kan jeg ikke give væk til andre eller betro andre! Jo, det kan jeg i grunden ganske godt alligevel, men så hedder det omvendelse og ikke overdragelse - hvis jeg med mit vidnesbyrd fører et andet menneske til Kristus og det bliver døbt. Kort sagt: det almindelige præstedømme kan ikke bruges til andet end til personligt brug, og det kan slet ikke bruges til embeder, kompetencer og magtbeføjelser.

Jamen, hvad er menighedsrådene så? Jo, de er *repræsentanter for folkekirkens kirkeskatteydere til at forvalte skatteydernes penge*. Menighedsrådene udfører ingen guddommelige opgaver, har intet embede i kirken, men er rent verdslige institutioner til forvaltning af kirkeskatteydernes penge med det ganske særlige formål, at menigheden med dens præst kan få de ydre rammer, som er nødvendige, for at de kan holde gudstjenester og udføre de øvrige guddommeligt pålagte opgaver. Menighedsrådene må strengt holde sig til disse formål og ikke bruge pengene til andet, som falder dem ind - det være sig aldrig så fromt.

Menighedens evangeliserende, folkelige og diakonale arbejde sorterer nemlig ikke under menighedsrådene, men under menigheden selv, det kongelige præstedømme, som ingen demokratiske forsamlinger kan repræsentere.

Menigheden er fra oven

Menigheden er dem, der ved dåb og tro er optaget i "alle troendes almindelige præstedømme", dvs. dem, der med et udtryk fra dåbsritualet er "indpodet" i ham. Menighed eller kirke er altså ikke en sammenslutning af ligesindede til fremme af kristelig fromhed. Den er ikke en forening, heller ikke en statsinstitution. Den er slet ikke "fra neden", men "fra oven". Menigheden repræsenterer Kristus, er Kristi legeme, ikke fordi den har valgt ham, men fordi han har udvalgt den og har optaget den i sig. Den er Helligåndens skabelse og udøver Kristi kongelige præstedømme i verden. Derfor er det også dens opgave at vidne om sin herre: "forkynde hans guddomsagt", som det hedder i 1.Pet. 2,9. Hele kirkens mod verden vendte virksomhed er afhængig af et levende og aktivt lægfolk. I "kald og stand", dvs. i arbejde og i familie (jvf. Luthers betoning af husfaderen som huspræsten) er de troendes præstedømme i fuld vigør. Også det frivillige, kirkelige arbejde af evangeliserende og diakonal art sorterer under det almindelige præstedømme. Det er netop frivilligt og nådegavebestemt. Derfor er det ikke noget embede.

Men hvordan er så præstens forhold til denne menighed? Jo, i modsætning til menigheden har han et embede, og dette embede er nogle ganske bestemte funktioner af Kristi egen gerning, nemlig dem, der er nødvendige for at "alle troendes almindelige præstedømme" overhovedet kan komme i stand og bevares i verden: den offentlige tjeneste med ordets forkyndelse og sakramenternes forvaltning. Som "det almindelige præstedømme" udøver sine funktioner i privatlivets sfære, udøver embedet sine i den offentlige. I menighedens offentlige virksomhed er præsten som Kristi repræsentant den, der så at sige rummer menigheden i sig, den menighed, der er "indpodet" i den Kristus, som præsten repræsenterer. Derfor er præsten menighedens hyrde og leder. Det er der ingen anden, der *kan* være - slet ikke menighedsrådet. Menighedsrådet er selv en del af præstens menighed og derfor ham undergivet. Menighedsrådet skal være præstens hjælper og understøtte ham. Det skal være hans medspiller og ikke hans modspiller. Det er ikke præsten, der skal samarbejde med menighedsrådet, men menighedsrådet, der skal samarbejde med præsten.

Aktiviteter i sognet

Det er ikke menighedsrådets opgave *uden om præsten* at arrangere aktiviteter i sognet. Derved griber det ind i præstens kompetence og udøver en pastoral omsorg, som det ikke har nogen fuldmagt til. Det er præstens ansvar at afgøre, hvorvidt der er brug for arrangementer eller ej, og bedømme, om evt. tilkaldte talere hører hjemme i kirkens regi. Selv om disse menighedsrådsaktiviteter ofte laves med den bedste og frommeste hensigt, er det ikke sikkert, de fremmer kirkelivet. Tværtimod! Ofte bliver sådanne arrangementer - hvis de overhovedet overlever det første år - et surrogat for kirkegang! Helt galt bliver det, hvis

menighedsrådsmedlemmerne ikke engang gider gå til det, de selv foranstalter! Så afsløres det, at aktiviteterne blot er udtryk for magt eller forfængelighed!

Der kan faktisk slet ikke være nogen kompetencestridigheder mellem præst og menighedsråd, for kompetencerne er på forhånd fastlagte: det er præsten, der ubestridt er menighedens leder, og menighedsrådet er præstens loyale medhjælper. I den forstand er kirken en præste- og bispekirke og kan ikke være andet, hvis den vil være en kristen kirke. Men menighedsrådet har sandelig også sin egen kompetence: det økonomiske og administrative område, som det sammen med præsten, der kun har 1 stemme, har det fulde ansvar for.

Læst

Forsvar for højmessen

Kresten Drejergaard: Den himmelske gudstjeneste

Forlaget Alfa 284 s. Kr. 278,-

Af Erik Sloth

Det er ikke hverdagskost, at en dansk biskop udgiver en bog om gudstjenesten. Alene af den grund er der grund til at se med velvilje på biskop Kresten Drejergaards "Den himmelske gudstjeneste". Set med nærværende anmelders øjne rummer den mangt og meget, som det er værd at glæde sig over, ikke mindst da for Re-Formatios læsere. Drejergaard går med veloplagthed i rette med det syn (eller måske snarere manglende syn) på gudstjenesten, som synes at vinde større og større udbredelse i folkekirken, nemlig at gudstjenesten er et slags show og præsten en studievært, der prøver at tilegne sig medieverdens sprog og stil. Især yngre præster er ivrige efter at være flinke og imødekommende, fordi de dybest set ikke ved, hvad det er, de har med at gøre, men tror, at alt drejer sig om "seertal" og om at sælge varen. Med forfatterens egen formulering i bogens forord: "Man skal være forsigtig med at måle gudstjenesten ud fra de succeskriterier, der lægges til grund, når man evaluerer andre opmærksomhedskrævende begivenheder. I kirken er det ikke "seertallet, der er afgørende". (s. 9). Præsternes imødekommethed og de mange særgudstjenester bidrager mere til at fjerne opmærksomheden fra det, som er selve kirkens hjerteslag, Søndagens højmesse. Derfor, siger Drejergaard med gemytlig, men dog skarp ironi, at "I mange kirker bliver man i våbenhuset mødt af et skilt, hvor der står, at man ikke må fotografere. I nogle kirker burde der

også være et skilt, der indskærper, at præsten ikke må forstyrre gudstjenesten". (s. 267).

Bogen er præget af forfatterens næsten 40 års erfaring som præst og heraf altså de sidste mange år tillige som biskop over Fyens stift. Drejergaard, der også har lang erfaring som underviser, begynder med at gøre rede for den kristne hovedgudstjenestes baggrund i den jødiske synagogetjeneste. Herefter følger et kapitel om "Kirkehuse og gudstjenesterum", et om de store liturgier, som de kendes henholdsvis i orthodox/østkirkelig og i romersk-katolsk/vestlig tradition. Et kapitel er viet "Sangen i gudstjenesten", herunder tidebønnerne. Vi føres videre gennem liturghistorien med en gennemgang af kirkeåret og et kapitel om gudstjenestens musik. I dette kapitel konstaterer forfatteren, at gudstjenesten efter reformationen uimodsigeligt har tabt meget i henseende til liturgisk skønhed og, at den har mistet meget af sin oprindelige karakter af lovsang: "Doxologia" bliver erstattet af "doktrina". Lovsangen forvandler sig til lære". (s. 147). Til gengæld mener forfatteren, at disse tab i nogen grad opvejes af den kirkemusik, som reformationen også gav anledning til. Som det punkt, hvor reformationen fik sin største betydning, ser han salmedigtningen, som ligger til grund for den styrkelse af menighedssangen, som ubestrideligt er en frugt af reformationen, ikke mindst i Danmark. For den danske kirkes vedkommende er ifølge forfatteren en væsentlig del af den liturgiske skønhed, der er gået tabt, blevet opvejet af de mange salmer, som skyldes Kingo og Brorson og Grundtvig. Bogens tredje hovedafsnit har i konsekvens heraf fået overskriften SALMERNE.

Uanset om man kan følge forfatteren i synspunktet på salmerne som erstatning for den liturgiske skønhed, så er det uimodsigeligt, at salmesangen her hos os har spillet og stadig spiller en rolle som i næppe noget andet land eller kirke på jorden. Derfor er det efter min opfattelse med rette, at Drejergaard giver dette emne så stor en vægt, som han gør. I indledningen til det lange kapitel siger han, at han vil undersøge, hvad det er for en forståelse af gudstjenestens væsen og indhold, der kommer til udtryk i de hymner og sange, som bruges i gudstjenesten. I slutningen af den nytestamentlige "salme" eller hymne (Fil. 2,9 – 11) kan vi få et svar på dette spørgsmål. Hymnen fortæller, at Kristus blev menneske "For at i Jesu navn hvert knæ skal bøje sig i Himmel og på jord og under jorden, og hver tunge skal bekende til Gud Faders ære: "Jesus Kristus er Herre"! Det, der først af alt er meningen med den liturgiske begivenhed, er altså *tilbedelse* og *bekendelse*. Og forfatteren understreger, at hvor som helst og når som helst den liturgiske begivenhed finder sted har den kosmiske dimensioner, det vil sige, at den ikke blot omfatter den himmelske og den jordiske menighed, men også den "underjordiske", hvilket igen betyder, at der i gudstjenesten er et virkeligt og konkret fællesskab mellem levende og døde. Drejergaard nævner Grundtvigs allehelgenssalme: "Helgen her og helgen hisset er i samme

menighed". Gudstjenesten som en kosmisk begivenhed og som et virkeligt fællesskab mellem levende og døde, det er ikke toner, man hører meget til i dagens danske folkekirke. Så meget mere prisværdigt er det, at Drejergaard ikke af berøringsangst eller behagesyge undlader at understrege sit syn på gudstjenesten som et i egentligste forstand "klassisk" syn, et syn, der ikke blot går bagom det almindelige teologiske og kirkepolitiske kævl, men også bagom reformationen og tilbage til oldkirken. Det er den samme bevægelse, Grundtvig gør i allehelgenssalmen og i mangfoldige andre salmer.

Forbindelsen mellem den jordiske og den himmelske gudstjeneste kommer imidlertid ikke kun til udtryk i Grundtvigs salmer, men i høj grad også i Kingos, først og fremmest i passionssalmerne, som forfatteren giver en fin og inspirerende gennemgang af. Også hos Brorson finder vi meget mere end pietisme og inderlighed. Også hos ham er der en klar forbindelse mellem gudstjenesten på jorden og den i himlen. Forfatteren nævner som eksempel julesalmen "Her kommer, Jesus, dine små" og ikke mindst i allehelgenssalmen "Den store, hvide flok vi se": "Tilsammen udgør vi de helliges samfund. Vi er fællesskabet af de levende og de døde, også selv om døden har revet de bånd over, der i det jordiske liv bandt os til hinanden". (s. 201). I sådanne jævne ord og sætninger er der efter min vurdering tale om ægte "børnelærdom" – for børn som for voksne! Eller lidt senere: "Det er den jordiske menighed, der skal synge salmen, men under salmesangen i kirkerummet bliver den jordiske menighed selv delagtig i den himmelske gudstjeneste, eftersom fællesskabet i de helliges samfund gør det til én og samme begivenhed". (s. 202).

I afsnittet om Grundtvig er det naturligt nok *samtidigheden*, der står i centrum, samtidigheden med den opstandne, levende Kristus: "I gudstjenestens rituelle virkelighed bliver vi gjort samtidige med det budskab, der forkyndes. Den tidskløft, der skiller os fra fortiden, er dermed overvundet. Det er troens erfaring, at Kristus er lyslevende til stede". Drejergaard taler ligefrem om Grundtvigs "genopdagelse af gudstjenesten som en kultisk begivenhed, der i kraft af en levende bekendelsestradition bygger bro mellem fortid og nutid". (s. 241). Dermed kan han konkludere, at gudstjenesten først og fremmest er *inkarnationens sted*, stedet, hvor Gud kommer til verden på denne tid og på dette konkrete sted, hvor der holdes kristen gudstjeneste. Hvis ikke den himmelske gudstjeneste tænkes med, så er der i grunden slet ingen gudstjeneste, så "drypper" der ingen "manna på vuggen", hvilket vil sige, at så er det heller ikke "godnat" med "Tvivlen og frygten og sorgen". (s. 245 – jfr. DDS 674 v. 6). Det uheldige ved mange af de salmer, der går under betegnelsen "nye", er ifølge Drejergaard blandt andet, at de mangler tanken om den himmelske gudstjeneste som forudsætning for den jordiske, hvorved gudstjenestens eskatologiske horisont bliver udvisket. Det er ikke bare uheldigt, men fatalt for fastholdelsen af, hvad der er sand kristendom og sand gudstjeneste. Gudstjenesten er i

egentligste forstand en eskatologisk begivenhed, og i nadvermåltidet får vi allerede her og nu del i det Guds Rige, som er i virksomhed, men som endnu ikke er fuldt og synligt til stede. Gudstjenesten er, med forfatterens formulering: "en foreløbig begivenhed. Men den rækker ud over sig selv". (s. 257 – 258). Som det gudsskabte fællesskab af levende og døde er gudstjenesten, om end på foreløbighedsens vilkår, "synliggørelsen af de helliges samfund". (s. 259).

Bogens sidste kapitel har overskriften "Gudstjenestens skønhed", et udtryk, der røber, at her er vi igen ved noget, vi ikke er forvante med i den danske folkekirke. Men hvorfor skulle de romersk-katolske og de græsk-orthodokse kristne have eneret på at tale om liturgiernes skønhed"? Jeg har allerede omtalt en del af de tanker, som kommer til udtryk i det sidste kapitel af "Den himmelske gudstjeneste", hvor der i øvrigt (s. 268) er et lille hip til højirkeligheden, som dog på ingen måde gør skår i bogens kvaliteter, i hvert fald ikke set med nærværende anmelders øjne. Det drejer sig om placeringen af Agnus dei i nadverritualet. Drejergaard spørger, om alterbogens fædre mon har villet give højirkeligheden en indrømmelse ved at flytte "O, du Guds Lam" hen efter indstiftelsesordene. Men eventuelle uenigheder bør ikke afholde nogen fra at anskaffe/låne og læse "Den himmelske gudstjeneste", der, som jeg allerede har antydnet, rummer meget, som jeg er sikker på, trods forskelligheder i opfattelse og temperament, vil glæde dette blads læsere. I det allersidste afsnit sammenfatter Drejergaard det, han har ønsket at sige med bogen. En god gudstjeneste er efter hans forståelse en smuk gudstjeneste, der har sit rolige, liturgiske "flow", og som ikke ustandseligt bliver afbrudt af diverse regibemærkninger. Gudstjenesten skal netop ikke tale hverdagens sprog – og da slet ikke det studieværktødsudvalgte, som f. eks. DR 1 er fyldt med. Nej, gudstjenesten er *en undtagelse fra hverdagen* og en forsmag på Guds Rige. Gudstjenesten er ikke et "kommen-hinanden-ved-fællesskab". Dem er der masser af udenfor kirken. Det er heller ikke sådan, at ensomhed og fællesskab udelukker hinanden, når vi taler om gudstjenesten. De er to sider af samme sag.

Jeg vil lade forfatteren få det sidste ord, og med det være bogen anbefalet på det varmeste: "Gudstjenesten er et sted, hvor man kan gå i skjul. I gudstjenestens liturgiske univers er man ikke selv centrum, og netop af den grund får man muligheden for at gå i skjul for andres nysgerrige blikke. Og måske navnlig for sit eget selvransagende blik for kun at blive set af Gud. Og så er vi fælles om det. I gudstjenestens liturgiske skjulested er vi netop ikke oversete, men vi er – i fællesskab – set. Sagt med Grundtvig i den geniale gudstjenestesalme "Hyggelig, rolig" (DDS 411,2):

Som ved dit alter den kvidrende fugl
und i dit tempel din tjener et skjul!

Træt af tro

Af Katrine Winkel Holm, cand. theol.

Jeg er så træt af tro. I ét væk taler aviser og medier om »tro«, »trosstof« og »troende«, om »religion« og »religiøse mennesker«. »De troende« regnes tydeligvis for en særlig kategori af menneskeheden, som man betragter med gysende fascination; sære, eksotiske skabninger lige så interessante for den »ikke-troende« som dyr i zoologisk have. Stærkt troende har det nemlig med at være stærkt truende.

Er du troende? Spørger folk med let opspilede øjne. Og jeg er nogle gange fristet til at sige nej. Djævelen gemmer sig nemlig i den sproglige detalje, den lange tillægsform »troende«, der lægger al vægten på følelsen og fornemmelsen ved at tro, ikke på det, der tros på. Man kan jo tro på så meget: på healing og helbredende krystaller, på Muhammed og den historiske materialisme, på Jordens klimaundergang i morgen, på overmennesker, spøgelse og svævende sofaborde.

Jeg tror på Kristus og derfor ikke på noget af det andet.

I teologien, der har reflekteret over forholdet, skelner man mellem troens genstand og troen som følelse (*fides quæ et fides qua creditur*). Dagens lige dele nedladende og overfladiske religionsdebat springer for det meste den slags distinktioner over og levner ikke troens genstand megen opmærksomhed.

»Er du troende?« spørger man, - ikke: »Hvad tror du på?« På den måde går man skævt ind i den religionsdebat, som islam har afstedkommet, og som ingen kan komme udenom i disse år.

Et aktuelt eksempel på, hvor galt det kan gå, når man kobler trosfiksering med skrāsikker rationalistisk religionsforagt, er den nyudkomne bog *Adskillelsens politik*, skrevet af professor Frederik Stjernfelt og forfatteren Jens-Martin Eriksen. Forfatterkollektivet begiver sig ud i noget for venstrefløjen så eksotisk som islamkritik. Men samtidig er det dem livet om at gøre at placere sig meget langt væk fra islamkritikerne på »højrefløjen«. De er ikke som de andre, skal man forstå. Derfor hævder de, at der var et sammenfald mellem Dansk Folkeparti og islamisme. Det faktum, at DF forsvarer ytringsfriheden, mens islamisterne angriber samme, afficerer ikke forfatterne, der går videre og hævder, at den islamkritiske forfatter Helle Merete Brix repræsenterer den samme »ekstremismens ekskurs« som islamisten Omar Bakri Muhammed, der har opfordret til terror mod kvinder og børn.

En harsk beskyldning og hvad er grunden? En af dem er, at Brix i 2005 gjorde opmærksom på islams lange tradition for trusler, intimidering og mord på anderledes tænkende - uden samtidig at sige noget om, at kristendommen har en lige så blodig tradition. Det får forfatterne helt op i det røde felt. For den ene religion er jo ikke mere voldelig end den anden, vel? Som det hedder hos dem: De samme voldsopfordringer kan man finde hos kristne »i deres angivelige tilbødelse af vold mod anderledes tænkende«. Vi forstår: Tro er tro, religiøse mennesker er religiøse mennesker. Same shit. Den, der så meget som antyder andet, må være ekstrem »nationalkulturalist«.

Men har forfatterne undersøgt deres påstand? Kan terroristen finde lige meget religiøs ammunition i de forskellige religioner? Her bliver det pinligt for de to forfattere. Den eneste dokumentation for den kristne »voldstilbedelse«, som de kan diske op, er et enkelt, sølle citat fra Ny Testamente.

Det er Johannesevangeliets kapitel 15, hvor Jesus omtaler sig selv som det sande vintræ, som de kristne er grenene på. »Den der ikke bliver i mig«, lyder det, han »kastes ud som en gren og visner; man samler dem og kaster dem i ilden, og de brændes«.

Forfatterne, der vist i øvrigt har fisket deres oldemors bibel frem - det er en ældgammel oversættelse, de bruger - kalder teksten en »dyster opfordring«. Men de har slet ikke forstået den. Som de fleste vist kan se, er teksten ikke en opfordring til at brænde mennesker af, men en opfordring til at blive i Kristus. Det er Gud - »vingårdsmanden« - der samler de »visne grene« - mennesker, der ikke bliver i Kristus - og straffer dem i det hinsidige. Der er ikke ét ord om at straffen skal eksekveres af mennesker i det menneskelige samfund.

Er man på jagt efter et lille Guds ord, der kan blæstemple vold mod andre mennesker, går man altså forgæves til Johannes 15.

Jo, jo, men det er bare »en fortolkning af religion«, lyder forfatterens modpåstand. Underforstået: Alt er fortolkning og helligtekster kan udlægges i øst og vest. Nej, det kan de faktisk ikke uden at blive fejlfortolket. Og vil man tages alvorligt som akademiker, skal man udlægge tekster vederhæftigt og levere solide argumenter for sin tolkning.

Det undlader Stjernfelt og Eriksen. Det behøves åbenbart ikke, når man ved, hvor slem »religion« er. På den måde brillerer deres vurdering ved sin overfladiskhed og næsten propagandistiske påståelighed. At de samtidig præsenterer sig som svorne tilhængere af Oplysningen (altid med stort O), gør det kun ekstra ironisk. Vil man oplyses om de forskellige religioners syn på vold, kan det altså ikke anbefales at læse professor Stjernfelt og co's bog. Der er mere tussmørke end lys over land i den. Men der findes selvfølgelig dem, der undersøger kilderne mere samvittighedsfuldt. Den amerikanske islamkritiker

Robert Spencer er en af dem (Religion of Peace, 2007), den hjemlige islamisme-forsker Tina Magaard en anden. Hendes vurdering, som Stjernfelt og co. kunne have læst i Jyllands-Posten 11. september 2005 var, at en kristen, der vil begå terrorvirksomhed vil have meget svært ved at finde en tekst i Ny Testamente, der opfordrer til det.

Mens - og det er jo ikke populært at sige - islamiske terrorister kan finde skriftsteder i Koranen, hadith og Muhammeds biografier, der kan bruges som argumenter for at øve terror mod civile.

Det er den slags undersøgelser af helligskrifterne, der må være vejen frem. Vi skal til kilderne, Koranen, hadith og Ny Testamente, væk fra den diffuse snak om »troende mennesker« og tro - ud i det blå. Vi bliver alle dummere af at tale om tro uden at tale om, hvad der tros på.

Det er derfor, jeg er så træt af tro.

*Artikel i Berlingske Tidende den 24. okt. 2008
(gengivet med forfatterens tilladelse)*

Bekendtgørelser

Landskonvent 2009

Landskonventet 2009 afholdes i Kristi Himmelfartsdagene den 21.-23. maj 2009 i Hans Egede kirke og menighedslokaler i København. Hovedtema bliver "Inkarnationen".

Generalkapitlet afholdes fredag den 22. maj 2009 kl. 11 med dagsorden efter vedtægterne.

Kirkelig sommerlejr 2009

Der planlægges Kirkelig sommerlejr på enten Sundevedcentret eller Hellig Kors Kloster i dagene 24.-31. juli 2009.

Tilmelding til Henrik Ertner Rasmussen. Privat: Kildebakken 1, Everdrup, 4733 Tappernoje. Tlf. 5556 4017.

Den nye præst

Dryp

Skynd dig, inden realpræsensen slipper op!

Biskop em. Ole Bertelsen, Kbh. m.fl. har hævdet, at uddelingen så absolut skal finde sted umiddelbart efter indstiftelsesordene. Ikke engang et "O du Guds Lam" må synges derefter. Er man mon bange for, at realpræsensen forsvinder, hvis der puttes for meget ind imellem?

Eller er man bange for, at menigheden virkelig skal tilbede den i brød og vin inkarnerede Herre, for "O du Guds Lam" er jo en tilbedelse (adoration) af den nærværende Jesus Kristus? Man vil da gerne tro på realpræsensen, så længe den blot på doketisk vis er en forestilling, en idé eller ideologi om realpræsensen, men ikke når realpræsensen bliver virkelig real, at Kristus er virkeligt til stede i brødet og vinen. Derfor kan man godt bringe sin adoration før indstiftelsesordene, for så forbliver man jo stadig i sin doketisme. Det hele skal bare forstås åndeligt!

Eller er man gået over til den ortodokse kirke, for dér er Kristi legemlige nærvær ikke knyttet til indstiftelsesordene, men snarere til epiklesen?

Formand

Pastor em. Olav Fog, J.P. Sørensen skaslens Vej 30, Tebstrup, 8660 Skanderborg. Tlf. 8653 8008.

Øvrige bestyrelsesmedlemmer

Specialkonsulent, cand. jur. Chr. Ankerstjerne Rønneberg, næstformand, Sdr. Fasanvej 20, 2000 Frederiksberg, tlf. 3645 8404

Pastor Steen Sunesen, forretningsfører. Kalmargade 41 st. tv., 8200 Århus N. Tlf. 86108348. E-post: steensunesen@stofanet.dk

Pastor. René Møller Yde, c/o Prestekontoret, Rådhuset, 5430 Bremnes, Norge. Tlf. arbejde: 53 42 32 88, Tlf. Privat: 97 50 42 65.

Generalsekretær, pastor Henrik Ertner Rasmussen, Box 60, 2880 Bagsværd. Tlf. 4444 1313. Privat: Kildebakken 1, Everdrup, 4733 Tappernøje. Tlf. 5556 4017

Cand. scient et stud. theol. Poul Steenberg, Vanløse Allé 54, 2. th., 2720 Vanløse. tlf. 3535 3016.

Bankforbindelse

Danske Bank, Giro 208-8142. Gaver modtages med tak.

Redaktør af Re-formatio

Pastor em. Olav Fog, J. P. Sørensen Vej 30, 8660 Skanderborg, tlf. 8653 8008

Abonnement & medlemskab

Re-formatio koster 175,- kr. årligt i abonnement og løber indtil det opsiges skriftligt. For Medlemskab af FKF incl. Abonm. 275,- kr. årligt, for pensionister 200,- kr. Adresseændringer til forretningsføreren.

RE-FORMATIO's Forlag

Pastor em. Olav Fog, J. P. Sørensen Vej 30, 8660 Skanderborg, tlf. 8653 8008. Danske Bank 9570-5616050. E-post: Olavfog@tele2adsl.dk

RE-FORMATIO

ÅRGANG 50

Oktober 2008. Nr. 3

Redaktionelt Ordination og liturgi.....	74
Prædiken: René Yde: At være Gud nær:	75
Prædiken: René Yde: Athanasius af Alexandria	77
Essay. Roald Flemestad: Det kristne ægteskab	80
Kommentar: Olav Fog: Demokrati og embede.....	88
Last af Erik Sloth Kresten Drejergaard: Den himmelske gudstjeneste. Forsvar for højmessen	92
Debat: Katrine Winkel Holm: Træt af tro.....	96
Bekendtgørelser: Landskonvent 2009.....	98
Bekendtgørelser: Kirkelig sommerlejr 2009.....	98
Dryp: Skynd dig, inden realpræsensen slipper op.....	99